

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Jakuba Camrdy a soudců JUDr. Lenky Matyášové a Mgr. Ondřeje Mrákoty v právní věci žalobkyně: **G. M. H.** (dříve G.), zastoupená JUDr. Zdeňkem Davidem, advokátem se sídlem Albrechtická 4, Krnov, proti žalované: **Vězeňská služba České republiky, Věznice a ústav pro výkon zabezpečovací detence Opava**, se sídlem Krnovská 68, Opava, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 2. 11. 2012, č. j. 22 A 144/2011 - 59,

t a k t o :

- I. Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 2. 11. 2012, č. j. 22 A 144/2011 - 59, **se ruší** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.
- II. Odměna a náhrada hotových výdajů advokáta JUDr. Zdeňka Davida **se určuje** částkou 2904 Kč. Tato částka bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do šedesáti dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

O d ů v o d n ě n í :

Dne 21. 6. 2011 byl Krajskému soudu v Ostravě doručen návrh žalobkyně ze dne 16. 6. 2011 označený jako „*Správní žaloba proti rozhodnutí lékaře Věznice Opava, MUDr. V. M., nezajistit operaci žalobkyně*“.

V návrhu žalobkyně uváděla, že byla dne 6. 6. 2011 vyšetřena na kontaktním RTG v civilním zdravotnickém zařízení, přičemž dle sdělení chirurga byl nutný okamžitý zákrok v NsP VV Praha Pankrác. Téhož dne rozhodl MUDr. V. M. v rozporu s odborným doporučením, že žalobkyně do NsP VV Praha Pankrác za tímto účelem eskortována nebude, čímž žalobkyni vznikla podle jejího tvrzení zdravotní újma. Žalobkyně v žalobě dále konstatovala, že proti rozhodnutí správního orgánu je osoba, již se takové rozhodnutí dotýká, oprávněna podat žalobu podle § 65 a násl. zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“). Konečně žalobkyně uvedla, že svou žalobu dále doplní prostřednictvím svého zástupce, o jehož ustanovení jakož i o osvobození od soudních poplatků zároveň požádala.

Krajský soud v Ostravě uvedené podání žalobkyně posoudil jako žalobu proti rozhodnutí lékaře žalované nezajistit operaci žalobkyně, přičemž tuto žalobu prvním výrokem usnesení ze dne 11. 7. 2011, č. j. 22 A 144/2011 - 4, odmítl. Druhým výrokem pak zamítl návrh žalobkyně na osvobození od soudních poplatků a na ustanovení zástupce z řad advokátů. Uvedené usnesení krajského soudu napadla žalobkyně (stěžovatelka) včasnou kasační stížností. K návrhu stěžovatelky Krajský soud v Ostravě usnesením ze dne 30. 9. 2011, č. j. 22 A 144/2011 - 17, ustanovil jejím zástupcem JUDr. Zdeňka Davida, advokáta. Nejvyšší správní soud shledal kasační stížnost důvodnou a usnesení krajského soudu ze dne 11. 7. 2011, č. j. 22 A 144/2011 - 4, zrušil svým rozsudkem ze dne 31. 8. 2012, č. j. 5 As 11/2012 - 55.

Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku především shledal důvodnou námitku stěžovatelky, podle níž krajský soud žalobu odmítl bez jakéhokoliv podkladu ve spise, a dodal, že tak navíc krajský soud učinil, aniž by vyzval stěžovatelku k odstranění vad žaloby. Dle názoru zdejšího soudu měl krajský soud stěžovatelku před vydáním svého rozhodnutí nejprve vyzvat dle § 37 odst. 5 s. ř. s. k odstranění vad žaloby. Zároveň z podání stěžovatelky nebylo zřejmé, zda se jedná o žalobu proti rozhodnutí správního orgánu podle § 65 s. ř. s., nebo o zásahovou žalobu ve smyslu § 82 s. ř. s., případně zda nejde o žalobu nečinnosti podle § 79 s. ř. s., která by přicházela v úvahu v případě, že by se stěžovatelka dle obsahu žaloby domáhala vydání rozhodnutí žalované o tom, že nebude stěžovatelce zajištěno provedení požadované operace. I v tomto smyslu pak měl krajský soud vyzvat stěžovatelku, aby uvedla, o jaký žalobní typ se jedná a čeho se domáhá. Krajský soud tedy nebyl dle názoru zdejšího soudu oprávněn vydat rozhodnutí, aniž by se pokusil předmětné vady postupem dle § 37 odst. 5 s. ř. s. odstranit. Dalším důvodem nezákonnosti rozhodnutí krajského soudu bylo to, že se krajský soud v řízení o žalobě stěžovatelky řádně nezabýval jejím návrhem, aby ji osvobodil od soudních poplatků a aby jí ustanovil zástupce z řad advokátů (učinil tak až v samotném usnesení o odmítnutí žaloby, přičemž ani výrok o zamítnutí návrhu žalobkyně na osvobození od soudních poplatků a na ustanovení zástupce z řad advokátů nemohl s ohledem na uváděné důvody obstát).

Nejvyšší správní soud tak shledal kasační stížnost důvodnou a v souladu s § 110 odst. 1 s. ř. s. usnesení krajského soudu v plném rozsahu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. V něm byl krajský soud vázán právním názorem Nejvyššího správního soudu (§ 110 odst. 4 s. ř. s.).

Krajský soud následně žalobu stěžovatelky opět odmítl, a to usnesením ze dne 2. 11. 2012, č. j. 22 A 144/2011 - 59. Krajský soud uvedl, že vycházel ze závazného právního názoru Nejvyššího správního soudu, který měl spočívat v tom, že je na krajském soudu, aby posoudil dle obsahu žaloby, zda se jedná o žalobu proti rozhodnutí správního orgánu, žalobu proti nezákonnému zásahu, pokynu či donucení správního orgánu či o žalobu proti nečinnosti správního orgánu.

Krajský soud konstatoval, že se v posuzovaném případě nejedná o žalobu proti nečinnosti. Taktéž dle krajského soudu nejde ani o žalobu proti nezákonnému zásahu, pokynu či donucení správního orgánu, ani o žalobu proti rozhodnutí správního orgánu, neboť – jakkoli je zdravotní péče ve výkonu trestu odnětí svobody limitována omezeními vyplývajícími z výkonu trestu – i ve výkonu trestu odnětí svobody se zdravotní péče řídí stejnými principy jako lékařská péče poskytovaná „na svobodě“, a to s přihlédnutím k § 16 odst. 5 zák. č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Ve vztahu lékaře a pacienta se totiž nejedná o právem založené vrchnostenské postavení lékaře vůči pacientovi, tedy o výkon veřejné správy.

Krajský soud dodal, že postup při nesouhlasu s postupem lékaře upravoval v rozhodné době § 11 odst. 2 zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění účinném do 31. 3. 2012, kdy toto ustanovení opravňovalo pojištěnce, který má za to, že mu není poskytována náležitá zdravotní péče lékařem,

pokračování

aby se obrátil na Českou lékařskou komoru či zdravotní pojišťovnu. Bylo proto na stěžovatelce, aby zvolila některý z těchto postupů.

Krajský soud uzavřel, že jako soud rozhodující věci správního soudnictví není pravomocný věc projednat a rozhodnout, a proto žalobu podle § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s. odmítl.

Proti usnesení krajského soudu ze dne 2. 11. 2012, č. j. 22 A 144/2011 – 59, podala prostřednictvím ustanoveného advokáta stěžovatelka kasační stížnost.

Stěžovatelka především namítala, že se krajský soud neřídil závazným právním názorem Nejvyššího správního soudu, pročez zatížil své rozhodnutí vadou, která měla, či mohla mít, za následek nezákonné rozhodnutí o odmítnutí žaloby. Krajský soud totiž opět ve věci rozhodl bez opory ve spise a žalobu odmítl, aniž by stěžovatelku vyzval k odstranění vad žaloby. Krajský soud tak nepostupoval, jak měl, tedy ve smyslu § 37 odst. 5 s. ř. s. Stěžovatelka a ani její ustanovený zástupce neobdrželi od krajského soudu žádnou výzvu k odstranění vad žaloby a dokonce nebyli ani vyrozuměni o tom, že ve věci bude znovu rozhodnuto. Ani zastoupení stěžovatelky ustanoveným advokátem nezbavovalo krajský soud povinnosti vyzvat k odstranění vad žaloby. Nejvyšší správní soud by tak měl usnesení krajského soudu pro nezákonnost zrušit.

Ustanovený zástupce jménem stěžovatelky také upozornil na to, že krajský soud, který jej zástupcem ustanovil, je povinen v průběhu celého řízení zkoumat, zda jsou dány důvody pro osvobození stěžovatelky od soudních poplatků, přičemž v daném případě bylo osvobození od této povinnosti podmíněno zejména tím, že je stěžovatelka ve výkonu trestu odnětí svobody. Nejvyšší správní soud i krajský soud ustanovenému zástupci sdělily, že se stěžovatelka již ve výkonu trestu odnětí svobody nenachází a zdržuje se na adrese P. L. 13, K. Důvody pro ustanovení tak již mohly pominout a připadalo v úvahu, aby krajský soud své usnesení doručoval přímo stěžovatelce. Ustanovený advokát však uvádí, že na předmětné adrese nemá možnost stěžovatelku kontaktovat, což dokládá naskenovanou obálkou nedoručené písemnosti. Jménem stěžovatelky proto zdejší soud požádal, aby tuto okolnost při svém rozhodování zohlednil a zavázal krajský soud k posouzení, zda trvají důvody pro osvobození stěžovatelky od povinnosti platit soudní poplatky a pro bezplatné právní zastoupení, potažmo zda tyto podmínky trvaly již v době rozhodnutí o odmítnutí žaloby a zda tak bylo dané rozhodnutí řádně doručováno. Závěrem ustanovený zástupce zdejší soud požádal, zda by bylo možné mimořádně rozhodnutí doručovat nejen ustanovenému zástupci, ale i přímo stěžovatelce, a to s tím, že za daných podmínek by mu měl stát pomoci i s doručováním.

Žalovaná ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedla, že v dané věci nebyl vydán žádný správní akt. Originál vyjádření lékaře byl zdejšímu soudu zaslán již v řízení vedeném pod sp. zn. 5 As 11/2012. Žádné další písemnosti nejsou ve věci k dispozici.

Nejvyšší správní soud nejprve přezkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost je podána včas, neboť byla podána ve lhůtě dvou týdnů od doručení napadeného usnesení (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), je podána osobou oprávněnou, neboť stěžovatelka byla účastníkem řízení, z něhož napadené usnesení vzešlo (§ 102 s. ř. s.), a je zastoupena advokátem (§ 105 odst. 2 s. ř. s.).

Posléze Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů, přičemž zkoumal, zda napadené rozhodnutí krajského soudu netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

Nejvyšší správní soud předesílá, že v posuzovaném případě stěžovatelka kasační stížností napadla usnesení krajského soudu o odmítnutí návrhu. Takovou kasační stížnost lze opřít pouze

o důvody nezákonnosti tohoto rozhodnutí dle § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s. (viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 4. 2005, č. j. 3 Azs 33/2004 - 98, publikovaný pod č. 625/2005 Sb. NSS). Pod tento důvod spadá i případ, kdy vada řízení před soudem měla nebo mohla mít za následek vydání nezákonného rozhodnutí o odmítnutí návrhu (viz též rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 12. 2005, č. j. 6 As 4/2004 - 53, dostupný na www.nssoud.cz). Jelikož tedy kasační stížnost nesměřuje proti meritornímu rozhodnutí, nebude se moci ani Nejvyšší správní soud zabývat věcí samou, tj. nebude se zabývat otázkou zákonnosti žalobou napadeného postupu žalované. Předmětem posouzení Nejvyššího správního soudu v daném řízení je toliko otázka, zda krajský soud postupoval správně, když žalobu stěžovatelky podle § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s. odmítl.

Kasační stížnost je důvodná.

Je třeba souhlasit s tvrzením uvedeným v kasační stížnosti, že se krajský soud neřídil závazným právním názorem Nejvyššího správního soudu vysloveným v jeho rozsudku ze dne 31. 8. 2012, č. j. 5 As 11/2012 – 55, dostupném na www.nssoud.cz. Nejvyšší správní soud zde mj. výslovně uvedl: *„Nejvyšší správní soud tak uzavírá, že krajský soud byl povinen ujasnit si přípustnost žaloby a další podmínky řízení v souladu s obsahem žaloby; nebyl přitom vázán označením žaloby. Jinými slovy, krajský soud měl stěžovatelku vyzvat, aby odstranila zmínované vady žaloby a upřesnila, čeho se touto žalobou domáhá. Teprve pokud by stěžovatelka na výzvu soudu podle § 37 odst. 5 s. ř. s. neupřesnila a nedoplnila své podání, byl by krajský soud povinen zkoumat, zda lze v řízení o podání stěžovatelky i přes tuto skutečnost pokračovat, a pokud by to možné nebylo, byl by povinen podání podle § 37 odst. 5 s. ř. s. odmítnout (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 2. 2010, č. j. 1 As 78/2009 - 76, dostupný na www.nssoud.cz). (...) Krajský soud se ovšem argumentací stěžovatelky ani (...) relevantními právními předpisy ve svém usnesení vůbec nezabýval. Bude tedy na něm, aby v dalším řízení v závislosti na tom, jakým způsobem doplní svou žalobu stěžovatelka, zkoumal, v jakém typu řízení má být stěžovatelce soudní ochrana jejích práv vyplývajících z citovaných ustanovení poskytnuta, tedy zda se tak má stát v řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu, tj. zda je faktické odmítnutí zajištění operace vězeňským lékařem žalované možné považovat za rozhodnutí správního orgánu ve smyslu § 65 odst. 1 s. ř. s., a pokud ano, zda na věc dopadá stěžovatelkou zmínovaná zákonná vyluka podle § 70 písm. d) s. ř. s., případně zda má být soudní ochrana poskytnuta v jiném typu řízení podle soudního řádu správního, či zda má tuto ochranu poskytnout soud rozhodující v občanském soudním řízení, jak rovněž jako možnou alternativu připouštěla stěžovatelka.“*

Z usnesení krajského soudu napadeného kasační stížností, jakož i ze spisu krajského soudu je však zřejmé, že krajský soud přistoupil k posouzení obsahu žaloby a rozhodnutí ve věci, aniž by se jakkoli pokusil o odstranění vad žaloby postupem dle § 37 odst. 5 s. ř. s.; namísto takového postupu přistoupil k rozhodnutí věci bez toho, že by o pokračujícím řízení informoval stěžovatelku či jejího právního zástupce a dal jim tak možnost vady žaloby odstranit. Krajský soud tak dezinterpretoval jednoznačný a závazný právní názor zdejšího soudu.

Nejvyšší správní soud tudíž uvádí, že krajský soud porušil ustanovení § 110 odst. 4 s. ř. s., když nerespektoval závazný právní názor vyslovený ve zrušujícím rozsudku Nejvyššího správního soudu. Řízení před krajským soudem tudíž bylo zatíženo vadou, která vyvolala nezákonnost jeho usnesení ze dne 2. 11. 2012, č. j. 22 A 144/2011 – 159, a to ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. Za této situace je namístě, aby Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu zrušil, aniž by se již musel zabývat dalšími jednotlivými kasačními námitkami (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 1. 2009, č. j. 4 Ads 19/2008 – 188, dostupný na www.nssoud.cz); v daném případě nebylo třeba se zabývat ani právními závěry vyjádřenými v předmětném rozhodnutí.

V dalším řízení tak bude třeba, aby krajský soud postupoval v souladu s výše citovaným závazným právním názorem Nejvyššího správního soudu vysloveným v rozsudku zdejšího soudu ze dne 31. 8. 2012, č. j. 5 As 11/2012 – 55. Bude přitom rovněž třeba, aby se krajský soud

pokračování

zabýval ve smyslu § 36 odst. 3 s. ř. s. otázkou, zda trvají podmínky pro přiznání osvobození stěžovatelky od soudních poplatků, a tedy i podmínky pro zastoupení stěžovatelky ustanoveným zástupcem z řad advokátů.

Nad rámec věci Nejvyšší správní soud dodává, že své rozhodnutí zasílá v souladu s § 42 odst. 2 s. ř. s. pouze ustanovenému zástupci.

Vzhledem k uvedenému Nejvyšší správní soud uzavírá, že shledal kasační stížnost důvodnou, a v souladu s § 110 odst. 1 s. ř. s. usnesení krajského soudu v plném rozsahu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. V něm bude Krajský soud v Ostravě vázán právním názorem Nejvyššího správního soudu vysloveným v tomto i předešlém rozsudku (§ 110 odst. 4 s. ř. s.).

O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne Krajský soud v Ostravě v novém rozhodnutí (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

Byť Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu ruší a věc mu vrací k dalšímu řízení, je povinen zároveň rozhodnout o odměně a náhradě hotových výdajů ustanoveného zástupce stěžovatelky, které dle § 35 odst. 8 s. ř. s. hradí stát. Odměna a hotové výdaje ustanoveného advokáta sice totiž patří mezi náklady řízení ve smyslu § 57 s. ř. s., nejde však o náhradu nákladů řízení mezi jeho účastníky ve smyslu § 60 s. ř. s., o níž má dle § 110 odst. 3 s. ř. s. v případě náhrady nákladů řízení o kasační stížnosti po zrušení napadeného rozhodnutí krajského soudu rozhodovat v dalším řízení krajský soud.

Ustanovený zástupce vyčíslil odměnu a hotové výdaje v přípise ze dne 4. 12. 2012. Nejvyšší správní soud přiznal ustanovenému zástupci odměnu za jeden úkon právní služby ve výši 2100 Kč podle § 11 odst. 1 písm. d) ve spojení s § 9 odst. 3 písm. f) a § 7 bodem 5 vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění účinném do 31. 12. 2012, a dále jeden režijní paušál ve výši 300 Kč podle § 13 odst. 3 advokátního tarifu. Nejvyšší správní soud tak přiznal ustanovenému zástupci stěžovatelky odměnu a náhradu hotových výdajů ve výši 2400 Kč, zvýšenou o částku 504 Kč připadající na DPH ve výši 21 %, celkem tedy 2904 Kč.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 29. dubna 2014

JUDr. Jakub Camrda
předseda senátu